NOWA USTAWA

o sprawach Małżeńskich w Cesarstwie Austryackiém,

wyjęta z Wys. Patentu Cesarskiego z 8. Paź. 1856. wydrukowanego w Dzienniku Rządu krajowego w Zeszycie XLVI. N. 185. obowięzująca z d. 1. Sty. 1857.

Ten i następujący arkusz (kur. IX. i X.) należy jako **początek Prawa małżeń.** przed kur. IV. r. b. str. 25.

Patent Cesarski.

„My Franciszek Józef I. z Bożéj łaski Cesarz Austryacki i t. d.;

„Chcąc przepisy prawa cywilnego co do małżeństw katolików w zgodność wprowadzić z ustawami Kościoła katolickiego, postanowiliśmy w skutek Patentu Naszego z d. 5. Listopada 1855. r. (Nr. 195 Dziennika praw Państwa), tudzież w wykonaniu artykułu X Naszéj konwencyi zawartéj z Stolicą Świętą, po wysłuchaniu Ministrów Naszych i zasięgnieniu zdania Naszéj Rady Stanu, w przedmiocie spraw małżeńskich Naszych poddanych katolickich, o ile takowe należą do zakresu prawodawstwa cywilnego, wydać następującą ustawę (dodatek I) dla całéj objętości Państwa Naszego, i rozporządzamy do powszechnego przestrzegania, co następuje:“

„Artykuł I. Z dniem 1. Stycznia 1857, w którym działalność swą rozpoczną sądy małżeńskie duchowne tam, gdzie takowe dotąd jeszcze nie istniały, wchodzi w życie także ustawa niniejsza w zupełnéj swéj osnowie.“

Wszelako niekatolickie sądy małżeńskie kościelne, utrzymane w niektórych częściach Państwa Naszego mocą patentów Naszych z dnia 16. Lutego i 3. Lipca 1853. r. Nr. 30 i 129 Dziennika praw Państwa, aż do chwili dalszych postanowień, nie będą z powodu §§. 56 i 57 niniejszéj ustawy doznawać żadnéj przeszkody w działaniu swem wedle istniejących dla nich przepisów i zwyczajów prawnych.“

„Artykuł II. Sądy świeckie (cywilne i wojskowe) winne będą, z dniem wstąpienia w działalność niniejszéj ustawy, za prawidło uważać przepisy jéj w rozprawach w skutek téjże im przekazanych. Przytém atoli przestrzegać należy bliższych postanowień, w niniejszym Patencie umieszczonych co do małżeństw, między katolikami przed 1. Stycznia 1857 r. zawartych.“

„Artykuł III. Kary i niekorzyści prawne, któremi karcone będzie przestępstwo zakazów małżeńskich, w niniejszéj ustawie skreślonych, nie znajdują bynajmniéj zastósowania do małżeństw przed 1. Stycznia 1857 r. zawartych, lecz z powodu przestępstw jakieby przy zawarciu małżeństwa popełnione zostały, postępować należy wedle ustaw dotychczasowych. Wyjętemi są jednak postanowienia §. 34., który zastósowanie znajduje także i do małżeństw, zawartych podczas działalności cywilnego prawa małżeńskiego.“

„Artykuł IV. O ważności małżeństw, zawartych podczas mocy cywilnego prawa małżeńskiego, lecz przez śmierć rozłączonych już przed działalnością niniejszéj ustawy, rozstrzygać będą i nadal sądy świeckie wedle ustaw dotychczasowych, które to ustawy i co

do skutku prawnego wyroków takowych stanowić będą."

„Artykuł V. Co się tyczy małżeństw, przez sąd świecki za nieważne uznanych, trwają w prawdzie i nadal skutki prawne, wynikające wedle dotychczasowéj ustawy z wyroku takowego; wszakże jeżeli przeszkoda, na podstawie któréj nieważność orzeczoną została, obcą jest ustawie kościelnéj, tedy przed zejściem ze świata strony drugiéj, pod karą, w §. 35 wyrażoną; nowego małżeństwa katolik wcale nie, niekatolicki chrześcianin zaś inaczéj nie, jak tylko z osobą niekatolicką zawierać może."

„Artykuł VI. Małżonkowie, których ważne przed kościołem małżeństwo przez sąd świecki za nieważne uznaném został, nie potrzebują do przywrócenia prawnego swego połączenia się nowego obchodu małżeństwa. Skutkiem powtórnego połączenia się przywrócone będą cywilne następności małżeństwa, wszelako intercyzy małżeńskie nie odzyskują mocy."

Ażeby zaś powtórne połączenie się za prawne uważaném było, potrzeba, żeby *a)* sąd kościelny uznał małżeństwo za istniejące; *b)* oboje małżonkowie przed zwyczajnym sędzią do protokołu zgłosili postanowienie swe powtórnego połączenia się; *c)* powód usuniętym był, dla którego nieważność cywilną orzeczono.

Akta mają z urzędu przedłożone być Najwyższemu Trybunałowi, który, skoro nie zachodzi już wątpliwość, dawniejszy wyrok znieść powinien.

Dopiéro skutkiem takowego rozstrzygnienia powtórne połączenie za prawne uważaném będzie. Następności tegoż jednak wchodzą w życie już z dniem postanowienia, przed sądem objawionego. Wyrokowi Trybunału Najwyższego ani téż następnościom jego nie będzie bynajmniéj na przeszkodzie śmierć małżonków, jeżeliby ta tymczasem nastąpiła."

„Artykuł VII. Do połączeń małżeńskich, obchodzonych wedle dawniejszych ustaw, istniejących w niektórych częściach Cesarstwa, co do tak zwanego małżeństwa cywilnego, w formie nieodpowiadającéj warunkom ważności kościelnéj, ustawa następna nie znajduje zastósowania. Toż samo rozumieć się ma także względem małżeństw, za granicą zawartych przez Naszych katolickich poddanych przed działalnością niniejszéj ustawy pod formalnościami odpowiadającemi w prawdzie ustawom kraju, gdzie małżeństwo do skutku przyszło, nie zaś i przepisom kościoła. Małżeństwa takowe pozostaną i nadal jeszcze pod sądownictwem sądów cywilnych. Wyrok sądu duchownego, takowe małżeństwa za nieważne ogłaszającego, nie jest zasadniczym co do skutków prawnych cywilnych."

„Artykuł VIII. Jeżeli osoba w sposób wskazany (artykuł VII) małżeństwem związana, u sądu małżeńskiego kościelnego pozyskała oświadczenie, iż połączenie, w którém żyje, wedle ustawy kościelnéj nie jest małżeństwem, a oraz takowa z swéj strony żadnéj winy w tém nie ma, iż nie znajduje miejsca uświęcenie tego połączenia, wówczas na jéj żądanie wyrzeczonym być ma przez sąd świecki rozłączenie małżeństwa cywilnego.

Stósunki majątkowe w takowym razie, jeżeli nie nastąpi ugoda, uregulowane być winny wedle §. 48. ustawy niniejszéj."

„Artykuł IX. Gdyby małżeństwu, zawartemu zgodnie z przepisami ustawy cywilnéj, w czasie obchodu małżeństwa moc mającéj, stała w drodze przeszkoda ustawy kościelnéj usunąć się nie dająca, a z tego powodu małżeństwo przez sąd duchowny za nieważne u-

znaném zostało, wówczas wyrok ten wtedy dopiéro skutek mieć będzie względem praworoszczeń wyłącznie cywilnych, gdy wykonania onegoż zażąda jeden z małżonków u sądu świeckiego właściwego. Czy zaś dotyczące małżeństwo zgodnie z przepisami powszechnéj księgi ustaw cywilnych zawartém zostało, o tém stanowić ma sąd cywilny. W razie takowym cywilne stósunki prawne małżonków równie jak dzieci ich znajdujących się także wedle Postanowień §. 48 uporządkowane być mają."

„Artykuł X. Jeżeli małżeństwo między chrześcianinem katolickim i niekatolickim, zawartém było podczas działania prawa małżeńskiego cywilnego, wówczas strona małżeńska niekatolicka pozostawionèm sobie ma, dla przeszkód ustawy cywilnéj, przez kościół katolicki nieuznanych, pod warunkami, pod któremi mu ustawa rzeczona przyznała prawo zaprzeczania, żądać od sądu świeckiego rozłączenia małżeństwa.

Jeżeli rozłączenie wyrzeczoném zostało, wówczas pozywający nie ma żadnéj przeszkody w zawiązaniu związku małżeńskiego z osobą niekatolicką, z katolicką zaś, jak długo strona katolicka przy życiu zostaje, nie wolno jéj zawierać małżeństwa pod karą w §. 35. wyrzeczoną.

Kwestye majątkowe między małżonkami rozwiązane będą podług zasad ustanowionych w §. 102 i 1265 powszechnéj księgi ustaw cywilnych na przypadek orzeczenia nieważności.

Dzieci atoliż w małżeństwie spłodzone, uważane być winny za ślubne."

„Artykuł XI. Sądy cywilne winny będą przy wydarzających się rozprawach przestrzegać Postanowień Naszego Patentu z dnia 5. Listopada 1855 r. (Nr. 195 Dziennika Praw Państwa) aż do dnia, w którym niniejsza Ustawa w życie wejdzie, rozprawy zaś odnoszące się do ważności małżeństwa, w którym to przedmiocie do 1. Stycznia 1857 r. nie zapadł wyrok prawomocny, odstąpione już będą właściwemu sądowi małżeńskiemu duchownemu do rozstrzygnienia."

„Artykuł XII. Gdyby sąd ten duchowny skargę nieważności, wyniesioną przez stronę małżeńską niekatolicką, z tego powodu odrzucił, iż przeszkoda wytoczona obcą jest ustawie kościelnéj, wówczas wejdzie w zastósowanie przepis artykułu X.

Rozprawy, których przedmiotem jest rozdział osób co do stołu i łoża, załatwione być mają wedle ustaw dotychczasowych przez sądy świeckie, gdzie takowe przed dniem wskazanym wytoczone zostały."

„Artykuł XIII. Z dniem, w którym niniejsza Ustawa w wykonanie wchodzi, upada moc Rozporządzeń, zawartych w powszechnéj księdze ustaw cywilnych pod względem małżeństw katolików, niemniéj przepisów o kompetencyi sądów świeckich w sprawach małżeńskich, zawartych w Naszych normach jurysdykcyjnych z dnia 22. Grudnia 1851 r., 30. Listopada 1852 r., 16. Lutego 1853 r. i 3. Lipca 1853 r., o ile takowe z niniejszą ustawą w sprzeczności zostają."

„Artykuł XIV. Nasz Minister Sprawiedliwości poleconém sobie ma, przeprowadzić Postanowienia niniejsze w porozumieniu z Naszym Ministrem Wyznań i Oświecenia i z Naszą Nadkomendą wojsk.

Dano w Iszlu, na dniu ósmym miesiąca Października, w roku tysiąc ośmset pięćdziesiątym szóstym, Naszego Panowania w roku ósmym.“

Franciszek Józef, m. p. **(L. S.)**

Hr. *Buol-Schauenstein* m. p. Baron *Krauss* m. p. Hr. *Thun* m. p. Baron *Bamberg* m. p.

Z Najwyższego rozkazu:

Ransonnet m. p.

Dodatek.

USTAWA.

o małżeństwach katolików w Cesarstwie Austryackiém.

„§. 1. Małżeństwo zawiérają dwie osoby różnéj płci w skutek prawnego objawienia woli swéj ku małżeńskiemu połączeniu się.“

„§. 2. O istnieniu zaręczyn małżeńskich i ich wpływie na uzasadnienie przeszkód małżeńskich stanowi sąd duchowny. Czy i jak dalece z zaręczyn małżeńskich wypływa prawne zobowiązanie do wynagrodzenia szkody, o tém stanowi sędzia zwyczajny wedle §§. 45. 46. p. k. u. c. oraz ze względem na zakazy ustawy niniejszéj.“

„§. 3. Nie wolno żadnemu katolikowi w Cesarstwie Austryackiém wchodzić w stan małżeński inaczéj, jak tylko z przestrzeganiem wszelkich przepisów, ustanowionych w ustawie kościelnéj o ważności małżeństw. Postanowienia ustawy małżeńskiéj kościelnéj powzięte być mają z instrukcyi, załączonéj do niniejszéj Ustawy (w dodatku II) a oraz przeznaczonéj dla sądów duchownych Cesarstwa.“

„§. 4. Osoby, które nie odbyły roku cztérnastego wieku swego, a przeto wedle prawa cywilnego jeszcze są nieletnie, nie mogą być przypuszczone do zawarcia małżeństwa.“

„§. 5. Osoby małoletnie albo i pełnoletnie, nie mogące same przez się zaciągać żadnych obowiązków prawnych, nie mogą téż bez zezwolenia ślubnego ojca swego zawiérać małżeństwa. Jeżeli ojciec nie jest już przy życiu, albo niezdolnym jest do zastępstwa, wówczas wymagać się będzie dla nich oświadczenia zwyczajnego zastępcy, tudzież zezwolenia władzy sądowéj.“

§. 6. Małoletnie osoby łoża nieprawego potrzebują do zawarcia małżeństwa oświadczenia swego opiekuna, tudzież zezwolenia władzy sądowéj“

„§. 7. Jakie zezwolenie przedłożyć ma obcy małoletni do zawarcia małżeństwa, ocenioném być ma wedle ustaw kraju, do którego takowy należy.“

„§. 8. Jeżeli małoletniemu lub zostającemu pod opieką odmówionem będzie zezwolenie do małżeństwa, a prągnący zawrzeć małżeństwo sądzą się przez to być uciążonemi, wtedy służy im prawo udania się o pomoc do sędzi przyzwoitego.“

„§. 9. Dowiedzione lub powszechnie wiadome złe obyczaje albo zasady, niemniéj cho-

roby zaraźliwe, lub przeciwne celowi małżeństwa wady cielesne w osobie téj, z którą małoletni w małżeństwo wejść chce, tudzież brak potrzebnych dochodów, stanowią prawne powody, dla których zezwolenie do zawarcia małżeństwa odmówioném być może."

„§. 10. Które do wojska należące, lub władzom wojskowym inaczéj podlegające osoby bez przepisanego pozwolenia małżeństwa zawierać nie mogą, o tém stanowią ustawy wojskowe."

„§. 11. O ile kandydat małżeństwa potrzebuje do tego zezwolenia ze strony władzy politycznéj lub swego przełożonego w urzędzie, powziąć to należy z rozporządzeń politycznych i przepisów urzędowych."

„§. 12. Zbrodniarzowi na śmierć lub ciężkie więzienie skazanemu, nie wolno zawierać małżeństwa od chwili ogłoszonego wyroku aż do chwili jego ułaskawienia, gdzie takowe miejsce znajduje, lub względnie, jak długo czas kary jego trwa."

„§. 13. Dwie osoby, których popełnione ze sobą cudzołoztwo sądownie dowiedzionėm zostało, nie mogą ze sobą zawierać małżeństwa."

„§. 14. Żadne małżeństwo nie może być zawartém bez poprzednich zapowiedzi."

„§. 15. Ogłoszenie zamierzonego małżeństwa uczynionėm być musi trzy razy, każdego razu w dniu niedzielnym lub świątecznym podczas uroczystego nabożeństwa, a jeżeli każde z oblubieńców w innéj mieszka parafii, w obudwóch parafiach. Małżeństwa między chrześcianami katolickiemi i niekatolickiemi ogłoszone być muszą nie tylko w kościele parafialnym strony katolickiéj i niekatolickiéj; lecz, o ile nie istnieją dla pojedynczych krajów przepisy osobne, nawet i w tym kościele parafialnym katolickim, w którego okręgu mieszka kandydat małżeństwa niekatolicki."

„§. 16. Jeżeli oblubieńcy, albo jeden z nich nie przemieszkali jeszcze sześciu tygodni w parafii, w któréj małżeństwo ma być obchodzonėm, zapowiedzi ogłoszone być powinny także w miejscu ostatniego ich pobytu, w którém dłużéj niż przez czas właśnie wskazany mieszkali, lub też oblubieńcy zobowiązani będą przemieszkać sześć tygodni w miejscu, gdzie się znajdują, aby ogłoszenie ich małżeństwa tamże dostateczném było."

„§. 17. Jeżeli małżeństwo w ciągu sześciu miesięcy po zapowiedziach zawartém nie będzie, tedy rzeczone trzy ogłoszenia powtórzone być muszą."

„§. 18. Oświadczenie zezwolenia uczynionėm być musi w obecności dwóch świadków przed proboszczem jednego z oblubieńców, lub jego zastępcą, albo przed kapłanem, ku temu przez Biskupa upoważnionym."

„§. 19. Przy małżeństwach między chrześcianami katolickiemi i niekatolickiemi oświadczenie uczynionėm być musi przed duchownym katolickim. Wyjątek znajduje miejsce w tych częściach Cesarstwa, dla których Stolica Święta wydała instrukcyę z dnia 30. Kwietnia 1841; zezwolenie (Einwilligung) w obrębach téjże uczynione przez pragnących wejść w śluby małżeńskie przed duchownym strony niekatolickiéj i w nieobecności proboszcza katolickiego, za prawne ma być uważaném.

„§. 20. Oświadczenie zezwolenia daném być może i przez pełnomocnika; wszelako pozyskaném być musi do tego zezwolenie Rządu krajowego i wydaném osobne pełnomocni-

ctwo, w którém dostatecznie wyrażoną jest osoba, z którą małżeństwo jest zamierzoném. Jeżeli pełnomocnictwo przed zawarciem małżeństwa odwołaném zostało, takowe wprawdzie przez to moc swą traci, atoli pełnomocdawca odpowiedzialnym się staje za szkodę, przez odwołanie swe zrządzoną.“

„§. 21. Jeżeli oblubieńcy nie mogą wykazać metryki chrztu i świadectwa na piśmie o nastąpionych w należytym sposobie ogłoszeniach, lub pozwolenia, wymaganego do zawarcia małżeństwa wedle §§. 5, 6, 7, 8, 10, 11 i 20, nie mniéj jeżeli wzniecono jakąbądź przeszkodę do pozwolonego i ważnego zawarcia małżeństwa, wówczas duchownemu pod ciężką karą zakazaném jest danie ślubu dopóty, dopóki oblubieńcy potrzebnych świadectw nie przedłożą, i wszystkich przeszkód nie usuną, wszelako dla ważnych powodów i przy należytych ostrożnościach przepuszczoném być może przedłożenie metryki chrztu przez Rząd krajowy lub władzę obwodową zgodnie z władzą duchowną.“

„§. 22. Kto związanym był węzłem małżeństwa, nie może do nowego małżeństwa dopóty być przypuszczonym, dopóki nastąpione rozwiązanie piérwszego nie jest dowiedzioném. Dowód, iż małżeństwo przez śmierć rozwiązaném zostało, może być zastąpionym przez ogłoszenie zgonu.“

„§. 23. Jeżeli jeden małżonek nieobecnym jest przez ciąg czasu, jaki w §. 24 cywilnéj księgi ustaw jest przepisany, a zarazem nieobecności jego towarzyszą okoliczności, które żadnéj nie pozostawiają wątpliwości o zgonie życia jego, natenczas pozostały małżonek wnieść może żądanie do trybunału, w którego okręgu ma mieszkanie swoje, ażeby celem nowego zawiązania małżeństwa nastąpiło uznanie, iż nieobecny za umarłego ma być uważanym.“

„§. 24. Po wniesieniu takiego żądania ustanowionym zostanie kurator dla wywiedzenia się o nieobecnym, który przez edykta zapozwanym będzie z tém dołożeniem, iż wrazie, gdyby w przeciągu wyznaczonego terminu w sądzie nie stanął, lub temuż innym sposobem wiadomości o swojém życiu nie udzielił, sądownie za umarłego uznanym zostanie. Edykt rozpisanym być ma z terminem jednego roku, i zamieszczonym przynajmniéj trzy razy w publicznych gazetach krajowych, wedle okoliczności i zagranicznych.“

„§. 25. Po bezskutecznym upływie zakreślonego powyżéj przeciągu czasu, za powtórném żądaniem pozostałego małżonka sąd po zamkniętéj rozprawie orzec powinien, czyli do żądania prośby przychylić się należy lub nie. Wyrok przedłożonym być ma sądowi wyższemu, który zakomunikuje akta biskupowi dyecezyi, gdzie wnoszący prośbę mieszkanie swe ma.

Jeżeli tak piérwsza instancya jak sąd wyższy czyni orzeczenie przeciw uznaniu zgonu, a biskup zgodnie z tém daje oświadczenie, wówczas prośba odrzuconą być ma.

Przeciw takiemu rozstrzygnieniu nie ma już dalszego powołania.“

„§. 26. W wszelkich innych przypadkach orzeczenia instancyi piérwszéj i drugiéj wraz z aktami przedłożone być winny najwyższemu trybunałowi.“

„§. 27. Jeżeli Biskup oświadczenie swe ku uznaniu zgonu objawił, trybunał najwyższy wydać ma ostateczne rozstrzygnienie.“

Jeżeli wyrok biskupa w sprzeczności z wyrokami niższych instancyj przeciw uznaniu zgonu wypadł, trybunał najwyższy w razie, gdy przystępuje do oświadczenia biskupa, orzeczenie wydać ma na odrzucenie prośby; w razie zaś, gdyby trybunał ten nie mógł się przychylić do zdania biskupa, rozprawę zakomunikować winien sądowi metropolitańskiemu.

Jeżeli sąd ten ze zdaniem biskupa się zgadza, wówczas trybunał najwyższy odrzucić powinien prośbę o uznanie zgonu.

W razie przeciwnym sąd metropolitański przedłożyć winien przedmiot trzeciéj kościelnéj instancyi w sprawach małżeńskich, którego tedy orzeczenie za prawidło służyć będzie przy rozstrzygnieniu najwyższego trybunału sądowego."

„§. 28. Dla zachowania trwałego dowodu zawartego małżeństwa obowiązani są przełożeni parafii, wpisać zawarcie onego własnoręcznie do księgi ślubów. Przytem wyraźnie wyszczególnić należy imię i nazwisko, wyznanie religijne, wiek, zamieszkanie, tudzież stan małżonków z dołożeniem, czy już byli w związkach małżeńskich lub nie; nie mniéj imię i nazwisko, wyznanie religijne i stan ich rodziców i świadków; daléj dzień, w którym małżeństwo obchodzoném zostało; nakoniec nazwisko duchownego, przed którym zezwolenie danèm było.

Nadto wymienione być mają i dokumenta, na zasadzie których usuniętemi zostały przeszkody zaszłe. Gdyby oświadczenie zezwolenia uczynionèm było przed samym Biskupem lub przed kapłanem, bezpośrednio od niego upoważnienie ku temu mającym, wówczas o tém proboszcz uwiadomionym zostanie, ażeby tenże wpisać mógł zawarcie małżeństwa do księgi ślubów w sposób przepisany."

„§. 29. Jeżeli zwyczajny duchowny upoważnia kapłana do dania ślubu w miejscu, w którém żadna z osób, zaślubić się mających, nie ma parafii swojéj, wówczas bez zwłoki okoliczność tę w księdze ślubów parafii swéj nadmienić powinien, a przytém nie tylko kapłana wymienić, którego na zastępce przeznaczył, lecz téż i miejsce, gdzie małżeństwo obchodzoném być ma."

„§. 30. Duchowny miejsca, gdzie małżeństwo zawarte zostaje, obowiązanym jest wpisać nastąpiony obchód małżeństwa do księgi ślubów swojéj parafii z dołożeniem, przez którego proboszcza upoważnienie danèm było, tudzież proboszczowi temu o zawarciu małżeństwa doniesienie uczynić w ciągu dni ośmiu."

„§. 31. Skutki prawne cywilne z małżeństwa wynikające, ocenione być winny wedle powszechnéj księgi ustaw cywilnych, o ile w téj mierze nie zawiera ustawa niniejsza postanowień osobnych."

„§. 32. Jeżeli małoletni zawarł małżeństwo bez pozyskania wymaganego zezwolenia ojca lub téż sądu (§§. 5, 8,) wówczas oboje rodzice uwolnieni zostają od obowiązków dania posagu lub wyprawy, a ojciec prawo ma do wydziedziczenia onegoż.

Prawo wydziedziczenia, wszelako tylko do połowy części obowiązkowéj (legitymy), przysłuża także matce tudzież dziadowi i babce, pod których opieką znajdował się małoletni wtenczas, kiedy bez sądowego przyzwolenia zawarł małżeństwo, na co oni zezwolenia swego nie dali.

Później dane zezwolenie znosi nie tylko prawo wydziedziczenia lecz też i nastąpione już wydziedziczenie wtenczas, gdy oświadczoném zostało na piśmie, lub z zachowaniem formalności przepisanéj do ważności rozporządzeń ostatniéj woli (§§. 719 i 772 powszechnéj księgi ustaw cywilnych).

Samo tylko pogodzenie niemoże być uważaném za przyzwolenie do małżeństwa lub za odwołanie wydziedziczenia.“

„§. 33. Nieletni, który zawarł małżeństwo, ma być odosobniony od drugiéj strony aż do chwili osiągnienia doletności.“

„§ 34. Gdyby związek małżeński, zawarty z przestąpieniem przepisu, w §. 13 wyszczególnionego, wedle ustawy kościelnéj uważanym być musiał za ważne małżeństwo, wówczas układy przedślubne (intercyzy) nie są ważne, tudzież małżonkowie nie będą mogli przyprowadzić do skutku praw dziedziczenia, ustanowionych §§. 757—759 powszechnéj księgi ustaw cywilnych, małżonka i dzieci nie mają prawa roszczenia sobie ślachectwa lub innych przywilejów stanu męża (i ojca); dzieci w takiem małżeństwie spłodzone, lub przez takowe ulegitymowane, wykluczonemi zostają od dostąpienia majątku tego, który osobno zastrzeżonym został w rozporządzeniach familijnych dla potomstwa ślubnego, oraz nie będą miały prawa do beztestamentowéj sukcesyi w majątku po krewnych rodziców ich, którym atoli krewnym nie przysłuża także prawo do zastrzeżonego w ustawach dziedziczenia majątku po dzieciach takowych.“

„§. 35. Przestąpienie zakazów małżeńskich, w niniejszéj ustawie ustanowionych, z wyjątkiem zakazów, w §. 11. wspomnionych, względem których stósować się winno do osobnych przepisów, w téj mierze istniejących, karconém być ma tak na głównym winowajcy, jako też na wszystkich, którzy się ku temu sposobem zawinionym przykładali, temi samemi karami, jakiemi zagrażają ustawy karne (§ 507 powszechnéj księgi ustaw karnych, tudzież §§. 780 i 781 ustawy karnéj wojskowéj) zawarcie małżeństwa występnego, o ile nie popełniono uczynku cięższéj karze ulegającego.

Jeżeli przestępstwo to popełnioném zostało za granicą, tedy czas do przedawnienia przestępstwa i kary potrzebny poddanemu, winę w tém ponoszącemu, bieżać poczyna dopiéro z dniem powrotu jego do Państw Austryackich.“

„§. 36. O przepuszczeniu przeszkód małżeńskich, ustawą kościelną określonych, upraszać należy u władzy kościelnéj. Czy zachodzi potrzeba uważnienia małżeństwa, o tém stanowią władze kościelne. Małżeństwo uważnione, co do prawnych skutków cywilnych tak będzie uważane, jak gdyby pierwotnie już zawartym było.“

„§. 37. Udzielenie przepuszczenia zakazów, zawartych w §§. 4, 12 i 13 Monarsze zastrzeżoném zostaje. Mogą też małżeństwu, z przestąpieniem §. 13 zawartemu, odmówione ustawą cywilne skutki prawne tylko przez łaskę monarchy następnie w całości lub części być przyznane.“

„§. 38. Osoby, chcące wejść w śluby małżeńskie, a wykazujące się, iż władza kościelna upuściła im zapowiedzi drugie i trzecie, może władza obwodowa, a w miejscach,

gdzie nie ma władzy téj, także urząd powiatowy, uwolnić od drugiego i trzeciego ogłoszenia, w niniejszéj ustawie przepisanego."

„§. 39. Dla ważnych nader powodów może Rząd krajowy, w przypadkach szczególnie nagłych także władza obwodowa, a gdy stwierdzcne blizkie niebezpieczeństwo śmierci nie dozwala zwłoki, nawet urząd powiatowy, lub władza komunalna, miejsce tegoż zastępująca, uwolnić zupełnie od zapowiedzi, o ile takowe niniejszą ustawą są wymagane. Wszelako oblubieńcy przysięgą stwierdzić muszą przed proboszczem, a wedle możności oraz w obecności urzędnika politycznego, iż im nie jest wiadomą żadna przeszkoda, ich małżeństwu w drodze stać mogąca."

„§. 40. Uwolnienie od wszystkich trzech zapowiedzi udzielonéin być winno za złożeniem przysięgi wzmiankowanéj wtenczas także, jeżeli dwie osoby chcą ślub brać, o których powszechne istnieje mniemanie, iż są już z sobą połączone związkiem małżeńskim."

„§. 41. Nie wolno małżonkom, ani nawet za spólną w téj mierze zgodą, rozrywać samowładnie związku małżeńskiego, czy to, że twierdzą, iż małżeństwo ich jest nieważném, czy téż, że chcą działać tylko o rozdział co do stołu i łoża."

„§. 42. O ważności małżeństwa katolików rozstrzyga ten sąd duchowny, który wedle ustaw katolickiego kościoła jest właściwy."

„§. 43. O ważności małżeństw, zawartych między chrześcianami katolickiemi i niekatolickiemi, roztrzygać może, jak długo jedna strona małżeńska należy do kościoła katolickiego, tylko sąd małżeński katolicki."

„§. 44. Jeżeli z dwóch małżonków, którzy zawiązali śluby małżeńskie jako chrześcianie nie katoliccy, jedno przechodzi do kościoła katolickiego, natedy stronie niekatolickiéj nie stoi nic na przeszkodzie w uskutecznieniu prawa zaprzeczenia (Bestreitungsrecht) w miarę ustawy małżeńskiéj i przed tym sądem małżeńskim, któremu w skutek wyznania swego religijnego podlega; może także ważność wedle téj saméj ustawy i przez ten sam sąd z urzędu być dochodzona. Wyrok o ważności małżeństwa zapadły, stanowczy jest dla ocenienia stósunków prawnych cywilnych. Wszelako jeżeli opiewa na nieważność, za pośrednictwem Rządu krajowego udzielony być winien sądowi kościelnemu małżonka katolickiego do rozstrzygnienia, jak dalece orzeczenie wydane obowiązywać może sumienie tegoż małżonka."

„§. 45. Stronie, która wiarę katolicką przyjęła, wolno do skutku przyprowadzić prawo zaprzeczenia, jakie jéj ustawa kościelna przyznaje, przed własnym sądem kościelnym. Temuż równie pozostawioném jest, dochodzić z urzędu ważności małżeństwa. Jeżeli wyrok ostateczny na nieważność opiewa, udzielonym będzie za pośrednictwem Rządu krajowego sądowi małżeńskiemu małżonka niekatolickiego do odpowiedniéj rozprawy (Behandlung)."

„§. 46. Jeżeli sąd strony niekatolickiéj orzeka za ważnością, wówczas wolno będzie téj stronie żądać rozwiązania węzła małżeńskiego. Wyrok nieważności, wydany przez sąd małżeński kościelny, uważanym być ma za prawny powód rozwodu, a rozprawa toczoną będzie bez ustanowienia obrońcy małżeństwa. Gdy rozwodu nie żądano, strona katolicka żądać może u zwyczajnego sędzi wyroku, ażeby stósunki prawne cywilne, w zawiązaniu małżeństwa uzasadnione, tak były uporządkowane, jak gdyby nastąpiło było rozwiązanie

węzła małżeńskiego. Dopóki rozwód nie jest wyrzeczonym, ani wzmiankowany właśnie wyrok wydanym, żadna z stron obudwóch nie może wchodzić w nowe śluby małżeńskie.„

„§. 47. Od chwili orzeczenia (§. 46) począwszy, małżeństwo uważaném być ma co do skutków jego cywilnych za rozłączone. Sędzia zwyczajny winien będzie w sporach tu zachodzących, postępować wedle przepisów §§. 117 i 142 powszechnéj księgi ustaw cywilnych.

Jeżeli między małżonkami, pod względem stósunków ich majątkowych nie przyszła do skutku ugoda, wówczas majątek, względem którego istniała spólność, podzielonym zostanie, jak w przypadku nastąpionéj śmierci, a układy małżeńskie z reguły za wygasłe uważane będą.

Wyjątek od téj reguły znajduje atoli miejsce na korzyść strony niekatolickiéj, jeżeli nie ciąży na niéj żadna czynność, któraby małżonkowi katolickiemu, gdyby pozostał był przy dawniejszym swém niekatolickiém wyznaniu religijném, dawała prawo do skargi o rozwód albo rozdział co do stołu i łoża, a to tak dalece, iż prawa, zabezpieczone na przypadek przeżycia w kontraktach małżeńskich lub w kontrakcie dziedziczenia, rzeczonéj stronie małżeńskiéj niekatolickiéj dopóty zastrzeżone zostają, dopóki podczas życia strony drugiéj nie wchodzi w związki małżeńskie.

Nadto sędzia zwyczajny w razie, gdyby majątek, stronie niekatolickiéj po rozwodzie pozostały, nie wystarczał do utrzymania przyzwojtego, wymierzyć ma kwotę, stronie drugiéj wypłacić się mający, ze względem na majątek tejże. Obowiązek ten ustaje w chwili, kiedy potrzeba odpada lub strona niekatolicka w nowe związki małżeńskie wchodzi.“

„§. 48. Jeżeli obie osoby, które zawarły śluby małżeńskie jako chrześcianie niekatoliccy, przechodzą na religię katolicką, wówczas, jeżeli kwestya zachodzi o ważność lub nieważność małżeństwa, roztrzyga sąd małżeński katolicki. Jeżeli zaś przeszkoda wzniecona nie jest znaną ustawie, pod którą małżeństwo zawartym zostało, wówczas wyrok, na nieważność zapadły pod względem skutków, oddziaływających na cywilne stósunki prawne dzieci, uważanym być ma tak, jak gdyby rozwód małżeństwa miejsce był miał, a stronie, u któréj zachodzi brak utrzymania przyzwoitego, winna będzie druga, gdzie tego dozwalają jéj stósunki majątkowe, wypłacać rocznie summę, oznaczoną albo drogą ugody albo gdyby ta do skutku nie przyszła, przez sędzię zwyczajnego. Obowiązek do téj prestacyi ustaje, skoro strona, któréj się takowa należy, do swego zwyczajnego utrzymania jéj już więcéj nie potrzebuje, albo też znowu w śluby małżeńskie wchodzi.“

„§. 49. Każdy wyrok o ważności małżeństwa, zakomunikowanym będzie politycznemu Szefowi kraju przez Biskupa tego sądu małżeńskiego, przez który został wydanym. Szef polityczny kraju obowiązanym będzie wedle okoliczności zarządzić środki potrzebne.

„§. 50. Dzieci, zrodzone z małżeństwa nieważnego, po obwieszczeniu niniejszéj ustawy zawartego, albo w prawdzie pierwéj zawartego, lecz nad ten czas w dalszym ciągu pozostającego, na jakichkolwiek bądź powodach nieważność małżeństwa zasadzaćby się miała; uważane być mają za ślubne, skoroby tylko za jednym z rodziców bezwinna niewiadomość przeszkody małżeństwa przemawiała. Jak dalece dzieci takowe wykluczonemi być mają od

dostąpienia majątku, osobno zastrzeżonego dla potomstwa ślubnego w rozporządzeniach familijnych, ocenionėm być winno wedle powszechnych ustaw prawnych.“

„§. 51. Wyrok ostateczny, przez właściwy sąd kościelny ku ważności małżeństwa zapadły, stanowczym jest względem niego co do prawnych skutków jego cywilnych.

Jeżeli zaś małżeństwo za nieważne uznaném zostało dla jednéj z przeszkód, które wylicza §. 80 instrukcyi dla sądów duchownych, natedy prawne stósunki dzieci tak mają być uregulowane, jak gdyby nastąpiło było rozwiązanie węzła małżeńskiego.

Również strona, nie mająca w tém winy, prawo mieć będzie żądać wynagrodzenia szkody od strony, winę ponoszącéj.“

„§. 52. Względem wynagrodzenia, jakie dać winna strona winę ponosząca stronie, w zawinieniu się nie znajdującéj, względem zaopatrzenia dzieci i ogólnie względem wszystkich kwestyj majątkowych, z uznania nieważności wynikających, tudzież względem rzeczywistości bezwinnéj niewiadomości, o ile od téjże zawisły prawa cywilne, rozstrzyga sąd świecki.“

„§. 53. Uznanie nieważności małżeństwa nadmienionėm być ma w księdze ślubów, a to, jeżeli małżeństwo obchodzonėm było w trzeciém miejscu, gdzie żadna z stron małżeńskich nie miała parafii swojéj, nie tylko w księdze ślubów parafii, gdzie małżeństwo zawartém zostało, lecz także w księdze tego proboszcza, który upoważnienie udzielił do dania ślubu.“

„§. 54. Ktoby chociaż tylko do uzasadnienia cywilnych jedynie praworoszczeń, utrzymywał nieważność wyroku, który za życia obydwóch małżonków, albo w skutek dochodzenia, wytoczonego za życia obydwu małżonków względem ważności małżeństwa przez sąd małżeński kościelny był wydany, winien będzie udać się z tém do sądu duchownego.“

„§. 55. Jeżeli małżeństwo dopiéro, gdy już przez śmierć rozłączonėm zostało, przed sądem kościelnym będzie zaprzeczonėm i przez tenże za nieważne uznaném, wówczas wyrok ten nie będzie wywierać wpływu na cywilne skutki prawne małżeństwa. Jeżeli więc dla uzasadnienia cywilnych praworoszczeń utrzymuje kto nieważność małżeństwa, która przed jego rozwiązaniem przez śmierć albo wcale nie była zakwestyonowaną, lub bez skutku, wówczas sąd, do którego rozstrzygnienie względem spraw spornych należy, tym końcem także ważność małżeństwa ocenić ma, a rozstrzygnienie jego stanowczém będzie dla wyłącznie cywilnych skutków prawnych małżeństwa.“

Przy rozprawie takowéj, jeżeli małżeństwo po obwieszczeniu niniejszéj ustawy zostało zawartém, lub wprawdzie piérwéj było zawartém, lecz nad czas rzeczony ciąg dalszy miało, ważność onegoż ocenioną być ma wedle ustawy kościelnéj, wszelako nie będą mogły skutecznie być przeprowadzone przeszkody, które §. 80. instrukcyi dla sądów małżeńskich kościelnych wylicza, tudzież które za życia małżonków albo rzeczywiście albo przez pobłażenie usunięte zostały, nakoniec, które tylko przez małżonków, lub jednego z nich wzniecone być mogą.“

„§. 56. Jeżeli oboje małżonkowie są wyznania religijnego niekatolickiego, wówczas rozstrzyga o ważności ich małżeństwa sąd, będący w sprawach małżeńskich spółwyznawców

ich właściwy. Jeżeli przy zawarciu małżeństwa jedna przynajmniéj strona należała do kościoła katolickiego, albo oboje małżonkowie przeszli na religię katolicką, któréj się późniéj znowu wyparli, natedy przeszkody, ustawie kościelnéj obce, nie mogą za podstawę nieważności być przytaczane.“

„§. 57. Węzeł małżeński, przy zawarciu którego przynajmniéj jedna część należała do kościoła katolickiego, wtenczas nawet nie może być rozwiązanym, gdyby w skutek zmiany wyznania religijnego obie strony przeszły do kościoła lub towarzystwa religijnego niekatolickiego. Również nie może mieć miejsca rozłączenie małżeństwa, gdy dwie osoby, które jako chrześcianie niekatoliccy w stan małżeński wstąpiły, przeszły na religią katolicką, chociażby następnie obie znowu do wyznania religijnego niekatolickiego powróciły.“

„§. 58. Gdyby małżeństwo dla tego rozłączonem zostało, że jeden z małżonków składa śluby uroczyste przed wykonaniem onego, wówczas pozostaje drugiemu aż do chwili nowego zawiązania ślubów małżeńskich, gdzieby takowe miejsce miało, prawo do utrzymania przyzwoitego. Intercyzy małżeńskie, o ile w tym przedmiocie nie nastąpiła ugoda, dla obu stron ważność tracą.“

„§. 59. Przy wszystkich małżeństwach między katolikami, tudzież przy małżeństwach między osobą katolicką i niekatolicką, jeżeli w czasie zawarcia małżeństwa przynajmniéj jedna z nich wyznawała wiarę katolicką, małżonek, który sądzi mieć prawne powody do rozdziału co do stołu i łoża, wnieść winien skargę swoją do sądu małżeńskiego katolickiego.“

„§. 60. Za działaniem sądu małżeńskiego, personalna instancya małżonka oskarżonego winna będzie przekazać małżonce i dzieciom utrzymanie przyzwoite aż do chwili rozstrzygnienia rzeczy. Zresztą może sędzia zwyczajny, a wedle okoliczności przypadku także i władza bezpieczeństwa, gdyby i jakkolwiekby jeden małżonek przez spólne z drugim pożycie na niebezpieczeństwo widocznie był wystawionym, dozwolić onemu, na żądanie jego, zamieszkania oddzielnego; wszakże sąd małżeński o rozporządzeniu takowém natychmiast wiadomość otrzymać ma.“

„§. 61. Sąd małżeński właściwy wyrazić winien w każdym wyroku na rozdział co do osób opiewającym, czy i jak dalece oboje małżonkowie lub jedno z nich winę w tém ma.“

„§. 62. Orzeczony rozdział co do osób zakomunikowanym być ma przez sąd duchowny instancyi personalnéj małżonków, i pociąga za sobą wszelkie skutki prawne, jakie wedle istniejących ustaw przez sądowy rozdział co do osób uzasadnione są.“

„§. 63. Gdy orzeczenie na rozdział, co do osób nastąpiło, sędzia starać się winien na drodze ugody załatwić spory, zachodzące w przedmiocie oddzielenia majątku, zaopatrzenia dzieci, lub innych pretensyj. Jeżeli strony do ugody skłonić się nie dają, winien je odesłać do zwyczajnéj procedury, tym czasem jednak wymierzyć małżonce i dzieciom utrzymanie przyzwoite, lub téż nawet zapadłe już postanowienie odroczyć aż do ukończenia sporu prawnego.“

„§. 64. Względem pretensyj wynagrodzenia i wszelkich sporów majątku dotyczących, spowodowanych przez unieważnienie małżeństwa lub przez rozdział co do stołu i łoża, wolno stronom obrać sobie sąd małżeński na sąd polubowny.

Względem ugody takowéj zawsze dokument musi być wystawionym, a jeżeli to zachowaném zostało, nie może już żadna strona odstąpić bez zezwolenia drugiéj. Wszelako małoletni potrzebują do ugody zezwolenia ojca swego lub opiekuna i władzy opiekuńczéj. Od wyroku rozjemczego nie ma dalszego powołania, wszelako wytoczona być może skarga o nieważność przed sędzią zwyczajnym.“

„§. 65. Jeżeli rozdzieleni znowu się z sobą połączają, wówczas sąd duchowny uwiadomi o tém ich instancyę personalną.“

„§. 66. Jeżeli z dwóch osób, które zawarły z sobą śluby małżeńskie jako chrześcianie niekatoliccy, jedna przyjmuje religiją katolicką, wówczas każda strona zachodzącą skargę swą o rozdzieleni wnieść powinna do tego sądu małżeńskiego, któremu wedle religijnego wyznania swego podlega. Także może strona niekatolicka w skutek przepisów ustawy małżeńskiéj, któréj jest podległą, żądać rozwiązania węzła małżeńskiego w sądzie swoim małżeńskim. Zażalenia względem odmówionego lub samowładnie zniesionego pożycia spólnego należą przed sąd małżeński oskarżonego.“

„§. 67. Prawomocny wyrok sądu małżeńskiego jednego małżonka, opiewający na rozdział co do osób lub na rozwód, dla obu stron jest stanowczym. Rozwiązanie atoliż małżeństwa wedle węzła, wyrzeczone przez sąd małżeński małżonka niekatolickiego, pociąga za sobą pod względem pożycia spólnego małżeńskiego tylko skutek dożywotniego rozdziału co do stołu i łoża.“

„§. 68. Jeżeli sąd małżeński katolicki orzeka na dożywotni rozdział od stołu i łoża, wówczas strona niekatolicka żądać może na podstawie wyroku takowego u sądu swego małżeńskiego rozwiązania węzła małżeńskiego. Nie może atoli zawiązywać małżeństwa nowego, dopóki nie został wyrzeczonym rozwód przez sąd jego małżeński.“

„§. 69. Jeżeli w wyroku katolickiego sądu małżeńskiego rozdział co do osób oznaczonym został jako z winy niekatolickiego małżonka pochodzący, wówczas na żądanie jege co do rzeczywistości winy, o ile na tém pretensye majątkowe uzasadnione bywają, orzekać ma sędzia zwyczajny.

Rozumié się to także i w tym przypadku, jeżeli w skutek skargi strony niekatolickiéj sąd jego małżeński duchowny uznaje, że rozdział co do osób lub rozwód małżeństwa z winy strony katolickiéj pochodzi.“

„§. 70. Jeżeli między małżonkami pod względem ich stósunków majątkowych ugoda do skutku nie przyszła, wówczas znajdują zastósowanie postanowienia §§. 1264 albo 1266 powszechnéj księgi ustaw cywilnych, w miarę tego, czy oboje małżonkowie tylko jako rozdzieleni mają być uważani co do stołu i łoża, lub małżeństwo względem małżonka niekatolickiego rozwiedzionem jest. W razie ostatnim także i strona katolicka, lubo bez winy uznaną została, nie będzie mogła sobie rościć pretensyi do prawnego dziedziczenia (§. 757—759 powszechnéj księgi ustaw czwilnych).“

„§. 71. Jeżeli sąd duchowny na żądanie strony katolickiéj rozdział co do osób orzeka na czas niepewny, a po upływie więcéj jak lat trzech jeszcze nie ma nadziei, iż małżonek katolicki zezwoli na powtórne połączenie się, wówczas strona niekatolicka żądać może roz-

wodu w swoim sądzie małżeńskim. Jeżeli zaś ta dała powód do rozdziału co do osób, przez uczynek, któryby bezwinnéj stronie katolickiéj, gdyby nie była przyjęła religii katolickiéj, dawał prawo do wyniesienia skargi o rozwód lub rozdział co do stołu i łoża, wówczas po nastąpionym rozwodzie stósunki majątkowe tak mają być uporządkowane, jak gdyby małżonek niekatolicki winien był rozwodu. Zresztą kwestye majątkowe rozwiązane być mają wedle piérwszego ustępu §. 1266 powszechnéj księgi ustaw cywilnych; jeżeli zaś zachodzą okoliczności, które usprawiedliwiają nieprzychylenie się do przywrócenia połączenia, a strona katolicka nie posiada majątku, dostatecznego do przyzwoitego utrzymania swego, wówczas strona niekatolicka winna jéj będzie w miarę majątku swego wypłacać kwotę roczną, przez sędzię zwyczajnego wedle słuszności oznaczoną."

„§. 72. Jeżell małżonkowie, gdy sąd małżeński strony niekatolickiéj rozwód orzekł, znowu się połączyć chcą, oznajmić mają postanowienie swe w sądzie małżeńskim strony katolickiéj, oraz wyjednać w sądzie małżeńskim, od którego rozwód wyrzeczonym był, zniesienia wyroku jego. Skoro to nastąpi, odzyskują moc wszelkie cywilne skutki małżeństwa; tylko piérwsze intercyzy małżeńskie nie wejdą już w życie.

O przywróceniu połączenia sędzia zwyczajny uwiadomionym być winien."

„§. 73. Wyjąwszy przypadek §. 121 powszechnéj księgi ustaw cywilnych, jeżeli mąż znajdzie żonę swą już ciężarną z innym mężczyzną, i zaraz po odkryciu okoliczności téj zaniecha małżeńskiego z nią obcowania, tudzież w ciągu jednego miesiąca wytacza skargę o rozdział co do osób, wówczas, gdyby rozdział nie był orzeczonym, na żądanie jego, do zwyczajnego sądu wniesionėm być mające, stósunki prawne wyłącznie cywilne, przez zaślubienie jego uzasadnione, tak mają być uporządkowane, jak gdyby nastąpił był zawiniony przez małżonkę rozdział co do stołu i łoża.

Postanowienie to równie znajdzie zastósowanie na korzyść bezwinnego małżonka w przypadku przewidzianym w §. 12."

„§. 74. Katolicki Austryak może przy zaślubieniu za granicą formę zawierania małżeństwa, ustawami krajowemi przepisaną lub dozwoloną, o tyle brać za prawidło, o ile takowa odpowiada warunkom, do których ustawa kościelna katolicka w kraju, gdzie małżeństwo zawartém zostało, ważność małżeństwa przywięzuje. We wszystkiém, co nie dotyczy wyłącznie formy zawierania małżeństwa, już stósować się winien do przepisów niniejszéj ustawy. Nadto, jeżeli nie przemieszkał jeszcze pełnego roku za granicą, staranie mieć winien o to, ażeby jego małżeństwo zamierzone trzy razy ogłoszoném zostało w tém miejscu kraju tutejszego, w którém na ostatku miał mieszkanie swoje.„

„§. 75. Austryacki obywatel Państwa, za granicą zaślubiony, powróciwszy do Cesarstwa, obowiązanym jest, pozyskać sobie zanotowanie małżeństwa swego w księdze ślubów téj parafii, gdzie obiera siedzibę swoję."

„§. 76. Kiedy małżeństwo za nieważne jest uznaném, lub też przez śmierć męża rozwiązaném, żona, jeżeli jest w ciąży, nie może zawierać nowego małżeństwa przed połogiem swym, a jeżeli zachodzi wątpliwość co do ciąży, przed upływem szóstego miesiąca. Atoliż, jeżeli wedle okoliczności, lub według świadectwa w sztuce biegłych nie ma prawdopodobień-

stwa względem istnienia ciąży, można od zakazu tego odstąpienie uzyskać, a to w razie unieważnienia, u rządu krajowego, w miejscach zaś, gdzie niema rządu krajowego, u władzy obwodowéj, w przypadku jednak, gdy przez śmierć męża małżeństwo rozwiązanem zostało, tylko u rządu krajowego i tylko z powodów wielce naglących."

„§. 77. Przestąpienie przepisu tego pociąga za sobą, iż żona utraca prawo swe do korzyści, przez męża poprzedniego jéj przyznanych w intercyzach małżeńskich, w kontrakcie dziedziczenia, lub w rozporządzeniu ostatniéj woli; oraz obie strony pociągnieni być mają do kary okolicznościom odpowiedniéj; mąż zaś utraca prawo, zastrzeżone mu w przypadku §. 73.

Jeżeli w takiem małżeństwie dziécię urodzoném będzie, a zachodzi przynajmniéj wątpliwość co do tego, czy nie było spłodzoném przez poprzedniego męża, natedy dodanym mu być ma kurator do obrony praw jego."

☞ W Dzienniku Wys. Rządu krajowego z r. 1856 w zesz. XLIV dalej następuje: „**Dodatek II.** pod tytułem: „**Instrukcyja** dla sądów duchownych Cesarstwa Austryackiego co do spraw małżeńskich" jako zakończenie Cesarskiego patentu, tłómaczona z łacińskiego: „**Instructio** pro judiciis ecclesiast. Imperii Aust." która znajduje się w kur. IV. V. VI. VII. r. b. a dla tego nie podaliśmy **Dodatku II.** polsk. do przedrukowania. Cały ten patent, jako początek ustawy małżeńskiéj należy przed Instrukcyją łacin. umieścić, przed kur. IV. V. VI. VII.

L. kość. 1699.

C. k. Komisyja Namiestnicza 29. maja r. b. zaczęła swoje w Krakowie urzędowanie.

Tę okoliczność, powziętą z oznajmienia wys. Prezydyjum Rządu wzmiankowanego z 29. maja r. b. L. prez. 3. odnośnie do L. k. 1440. w kur. VIII. podajemy do wiadomości z tém poleceniem, aby tak szanowne Duchowieństwo jako i Nauczycielstwo mając ważne z tym dopiéro zaprowadzonym Rządem stosunki na oku, z wszelką usilnością wspierało Jego zbawienne zamiary, a z ufnością udawając się do Niego w swoich sprawach. nie zwlekało nigdy odpowiedzi zażądanéj i t. p. Tarnów 2. czerwca 1862.

N. 1586.

Gratiarum actio &c. pro eleemosyna in rem per incendium passorum *Troscianen.* et *Podkamien.*

Exc. C. R. Locumtenentia Leopol. sub 30. April. a. c. N. 27455 cum gratiarum actione contestatur receptionem quotae 19 fl. 30 x. in subsidium supra citatorum abhinc transmissæ, quam p. t. Largitoribus Providentia div. centuplum resarcire dignetur.

Tarnoviæ 30. Maji 1862.

N. 1817.

Collectio pro Tylicz Commendatur.

Communicando Ordinationem Exc. Presidii C. R. Regiminis Cracov. dtto 9. Jun, a. c. N. 81 ad P. T. Praepositos Circul. et Districtuales intuitu collectionis pro oppido Tylicz

ingens damnum incendio passo instituendae emissam, provocamus Ven. Clerum, ut ex Sua quoque parte et populi fidelis largam eleemosynam conferat eamque mediantibus Perillustrib. Decanis vel immediate ad Inc. Præsidium Circul. Sandec. aut District. vel ad Nos pertingere faciat. Tenor Ordinationis est sepens: An sämmtliche k. k. Kreis- und Bezirksvorsteher. Am 29. März 1862 wurde der Marktflecken Tylicz, Krynicer Bezirkes von einer Feuersbrunst, heimgesucht.

Laut der gepflogenen Erhebung sind achtzehn Wohngebäude, fünf Scheuern und zwei Stallungen, darunter die Wohn- und Wirthschaftsgebäude der lateinischen Pfarre inbegriffen, sämmtliche Einrichtungsstücke, Getreide und sonstige Nahrungsmittel, dann eine nicht unbedeutende Anzahl Schafe, Borstenvieh u. s. w. ein Raub der Flammen geworden, und eine große Anzahl Familien wurden des Obdaches und ihrer Vorräthe beraubt.

Der Schaden wurde mit 22690 fl. 50 kr. ö. W. erhoben.

Ich finde mich veranlaßt, für die Verunglückten eine milde Sammlung im unterstehenden Verwaltungs-Gebiete zu bewilligen, und fordere sämmtliche Herrn k. k. Kreis- und Bezirksvorsteher auf, sich diese Sammlung eifrigst angelegen sein zu lassen, und das Ergebniß sobald als möglich, und wenn nicht früher so jedenfalls mit Abschluß eines jeden Monats an den Herrn k. k. Kreisvorsteher in Sandez zu leiten. Wegen Unterstützung dieser Sammlungen durch den Kurat Klerus ergeht unter Einem die Aufforderung an die betreffenden Konsistorien."

Frequentiora incendia abunde concitare censentur ad assecurationem in Cracoviensi Instituto ejusmodi, inter populum fidelem commendandam.

E C. E. Tarnoviæ 18. Jun. 1862.

N. 1675.

Piis ad aram suffragiis commendatur

Anima A. Ri. Vincentii Bączalski Curati in Zbyszyce 26. maji a. c. repentine demortui.

Philura hæc, quoad matrimonialia, Currendam X. constituit, et una cum philura antecedente ceu Currenda IX. collocanda venit ante Currendam IV. &c.

Josephus Alojsius,

Episcopus Tarnoviensis.

E Consistorio Episcopali,

Tarnoviae die 18. Junii 1862.

JOANNES FIGWER, Cancellarius prov.

Typis Anastasii Rusinowski Tarnoviae.